



Advies

**Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk i.s.m. de
Sectorraad Kunsten en Erfgoed
3 mei 2023**

Advies over het tijdelijk en experimenteel subsidiereglement voor kleinschalige bovenlokale cultuurprojecten

De SARC werd op 6 april 2023 door Vlaams minister van Cultuur Jan Jambon om advies gevraagd over het tijdelijk en experimenteel subsidiereglement voor kleinschalige bovenlokale cultuurprojecten. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk en de Sectorraad Kunsten en Erfgoed behandelden de adviesvraag op hun plenaire vergaderingen op respectievelijk 20 april en 25 april. Het advies werd via schriftelijke procedure gefinaliseerd.

Het tijdelijk subsidiereglement wil actoren op een meer laagdrempelige manier dan in het huidig Bovenlokaal Cultuurdecreet aanmoedigen tot bovenlokale samenwerking en hen daarin ondersteunen. De drempel van de projectsubsidielijn binnen het huidige decreet bleek te hoog voor kleine spelers, niet-professionele organisaties en amateurkunstenverenigingen. Daarom focust deze tijdelijke subsidielijn op kortere projecten (maximaal 1 jaar) met een beperktere (financiële) omvang en worden er lichtere beoordelingscriteria gehanteerd.

Het reglement vormt een overgang (2024-2026) naar een nieuw Bovenlokaal Cultuurdecreet.

ADVIES

In zijn advies¹ van 13 december 2021 wees de SARC op de hoge drempel voor kleine projecten en vroeg hij om voldoende kansen te vrijwaren voor kleinere organisaties en projecten, waarbij er ook oog is voor de specificiteit van deze kleine projecten doorheen alle lagen en fases van het proces. De SARC is dan ook tevreden dat er een tijdelijke light subsidielijn voor kleinschalige bovenlokale projecten wordt ingevoerd, die naast de bestaande projectlijn binnen het decreet Bovenlokale Cultuurwerking zal bestaan.

¹ SARC, Advies na de evaluatie over de uitrol van het Bovenlokaal Cultuurdecreet, 13 december 2021, https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/202112/20211213_advies_evaluatie_bovenlokaal_cultuurdecreet.pdf

Vermits het subsidiereglement tijdelijk en experimenteel is, wil de SARC graag nauw betrokken zijn bij de evaluatie van dit instrument tussen en na de indienrondes, aangezien het de bedoeling is dat dit in het nieuwe Bovenlokale Cultuurdecreet gekanteld wordt.

I. Laagdrempeligheid

De criteria uit het decreet Bovenlokale Cultuurwerking vinden we ook in het tijdelijk reglement terug: bovenlokale uitstraling, een vernieuwend project dat boven de reguliere werking uitstijgt, samenwerking met andere actoren, etc. Het laagdrempelig karakter van deze subsidielijst zit onder meer in de korte looptijd en de lagere maximale projectkost, maar ook in het aanvraag- en het beoordelingsmechanisme vraagt de SARC de nodige aandacht voor een laagdrempelige insteek.

Bij de beoordeling moet over een laagdrempelige invulling van de begrippen worden gewaakt. Wanneer overstijgt het project bijvoorbeeld de reguliere werking? Wanneer is een project vernieuwend en bovenlokaal? De SARC vraagt een minimalistische invulling van deze begrippen bij de beoordeling, waarbij onduidelijk jargon vermeden moet worden.

Dit subsidiereglement heeft als doel het stimuleren van “vaak niet-professionele actoren” tot bovenlokale samenwerking en hen daarin te ondersteunen. De SARC vreest echter dat de drempel voor niet-professionele organisaties nog steeds groot zal zijn. Vooral omdat zowel niet-professionele als professionele actoren van dit instrument kunnen gebruik maken, is er gevaar dat de kleinere, niet-professionele organisaties alsnog uit de boot gaan vallen. Om een mattheuseffect te vermijden, moet erover gewaakt worden dat deze subsidies ook effectief en in voldoende mate naar kleine niet-professionele werkingen gaan. Een mogelijkheid om dit te verwezenlijken zou kunnen zijn om tijdens de beoordeling afspraken te maken over het vrijwaren van een deel van de beschikbare middelen voor niet-professionele actoren. Dit vereist tevens dat de beoogde doelgroep voldoende op de hoogte is van het bestaan van dit subsidiereglement.

Tot slot vraagt de raad om ervoor te waken dat projecten die gericht zijn op processen, eerder dan op producten, niet uit de boot vallen. Dergelijke projecten kenmerken zich door een langere duurtijd (meer dan 1 jaar) omwille van hun participatieve aard. Deze initiatieven (dikwijls met kwetsbare groepen) en engagementen van vrijwilligers passen omwille van de korte looptijd niet binnen het tijdelijk reglement, maar ervaren mogelijk een te hoge drempel bij de projectlijst binnen het Bovenlokaal Cultuurdecreet.

II. Betrokkenheid van externen bij de beoordeling

Artikel 6 stelt dat de administratie zich voor de beoordeling kan laten bijstaan door externe experts. Het subsidiereglement laat volgens de SARC nog te veel openheid omtrent het al dan niet betrekken van externen. In welke dossiers worden externen betrokken? Wie en hoeveel externen worden er betrokken? En welke argumenten leiden tot deze beslissing?

Gezien de aard van het reglement en de voorziene doorlooptijd voor aanvragen, heeft de SARC begrip voor een beperking van de planlast en administratieve last voor het Departement CJM. De

betrokkenheid van externen betekent echter niet automatisch een verzwaring van het proces. De SARC verwijst naar de praktijk binnen het Cultureelerfgoeddecreet als good practice, waarbij 2 externe experts een insteek geven op basis waarvan de administratie dan een finaal voorstel opmaakt. Een dergelijke procedure gaat snel.

Het is in de eerste plaats belangrijk dat er voldoende expertise wordt betrokken bij de beoordeling, zodat een goede inschatting kan worden gemaakt op het niveau van de diverse sectoren. De raad ziet daarnaast een opportuniteit in het betrekken van medewerkers van IGS'en bij de beoordeling van dossiers. Met oog op het geoptimaliseerd decreet Bovenlokale Cultuurwerking, waarin het voornemen is om IGS'en een uitdrukkelijke rol te geven in de beoordeling van projectaanvragen, zou het een mooie kans kunnen zijn om ook voor hen een overgangperiode in te bouwen door hen in het tijdelijk reglement te betrekken als expert. Het geeft de administratie en IGS'en de kans om alvast te proefdraaien en voeling te krijgen met beoordeling van dit soort projecten. Hierbij moet men dan wel goed waken over de afbakening van de rollen, aangezien IGS'en als zowel toeleider, coach en beoordelaar van dossiers kunnen optreden.

Verder pleit de SARC ook voor het betrekken van expertise op het vlak van het vrijwilligersveld.

III. Intentieverklaring lokale besturen

Indien de aanvrager een autonoom gemeentebedrijf is of een lokaal bestuur dat nog geen deel uitmaakt van een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking, moet aan de aanvraag een verklaring worden toegevoegd dat het lokaal bestuur de intentie heeft om vanaf 2027 in te stappen in een intergemeentelijk samenwerkingsverband met een bovenlokale cultuurwerking (art. 3).

Deze subsidievoorwaarde lijkt enerzijds moeilijk afdwingbaar, anderzijds kan ook de haalbaarheid in vraag worden gesteld, zeker in een periode van lokale verkiezingen. Kunnen lokale besturen een dergelijk engagement aangaan dat de lokale legislatuur overstijgt? Deze passage wil de intergemeentelijke samenwerkingen stimuleren, met oog op toekomstig beleid. De SARC heeft vragen bij de deze voorwaarde. Is een subsidiereglement wel het juiste instrument om intergemeentelijke samenwerkingen te stimuleren? Het is belangrijk dat dit subsidiereglement zoveel mogelijk verschillende vormen van bovenlokale, thematische en inhoudelijke samenwerking in de hand werkt. Hierbij moet men waakzaam zijn dat de IGS-voorwaarde niet bepaalde bovenlokale cultuurwerkingen en vormen van samenwerking uitsluit. De SARC stelt voor om de passage op te nemen als **subsidie criterium**, niet als subsidievoorwaarde. Op die manier kan bij de beoordeling worden nagegaan in welke mate het lokaal bestuur of autonoom gemeentebedrijf zich voorbereidt op deelname aan een IGS.

IV. Uitsluiting van actoren

Rechtspersonen zonder winstgevend doel, lokale besturen of autonome gemeentebedrijven kunnen een aanvraag indienen. Veel kleine verenigingen (vb. verenigingen in de erfgoedsector, amateurkunsten en de sociaal-culturele sector) hebben echter geen rechtspersoonlijkheid en worden op die manier uitgesloten als subsidieaanvrager. Aangezien het reglement tot doel heeft om

laagdrempelig samenwerkingen te stimuleren, wordt een groot deel van het beoogde veld uit het oog verloren. Bovendien zorgt rechtspersoonlijkheid voor een bijkomende administratieve last wat de drempel verhoogt. De SARC dringt erop aan om, zeker in het kader van dit reglement, ook feitelijke verenigingen als subsidieaanvrager toe te voegen.

Bijkomend merkt de raad op dat artikel 12 verwijzingen naar feitelijke verenigingen bevat:

“de volledige naam van de vereniging zoals deze is ingeschreven of anderszins officieel is erkend, voor de begunstigden die een vereniging van natuurlijke of rechtspersonen zonder eigen rechtspersoonlijkheid zijn”

De SARC vraagt aandacht voor bibliotheekwerkingen omdat zij in de praktijk vaak worden uitgesloten van subsidiëring.

V. Indienmomenten en doorlooptijd

Er zijn 2 indienrondes per jaar: uiterlijk 1 maart voor projecten die van start gaan vanaf 1 juli en uiterlijk 1 september voor projecten die van start gaan vanaf 1 januari van het volgend jaar. De minister beslist uiterlijk op 1 juni respectievelijk 1 december over de toekenning van de subsidie. Deze data zijn afgestemd op het reglement voor talentontwikkeling in de amateurkunsten en houden rekening met de werking in schooljaren.

De administratie kan om gemotiveerde redenen uitstel verlenen over de einddatum van de projectsubsidie, zonder dat de maximale looptijd van het project wordt overschreden.

De concrete timing van projecten blijft echter onduidelijk. Kan er bijvoorbeeld op 1 maart een aanvraag worden ingediend voor een project dat pas van start zal gaan op 1 januari? Om dit uit te klaren stelt de SARC voor om artikel 4 aan te passen:

“§1 Er zijn 2 indienrondes per jaar:

*1° uiterlijk op 1 maart voor projecten die **ten vroegste** van start gaan vanaf 1 juli van hetzelfde jaar **en ten laatste op 31 december van hetzelfde jaar**;*

*2° uiterlijk op 1 september voor projecten die **ten vroegste** van start gaan vanaf 1 januari van het volgend jaar **en ten laatste op 30 juni van het volgend jaar**.*

Een project heeft een looptijd van 1 jaar en dit begint te lopen op de dag dat het project start.”

VI. Modaliteiten

In artikel 11 wordt gesteld dat de administratie modellen ter beschikking kan stellen voor de aanvraag en de verantwoording. Indien er geen modellen ter beschikking worden gesteld, zal dit volgens de SARC een drempel opwerpen, zeker voor aanvragers die het dossier schrijven en de dossiertaal niet in de vingers hebben. Om de laagdrempeligheid te garanderen, beschouwt de SARC het als een taak van de administratie om een toegankelijk en regelarm model te voorzien (bv. zoals op www.cultuurculture.be). Ook voor de fiche waarmee een gemeentebestuur zijn intenties toont om bij een IGS aan te sluiten is het noodzakelijk om een model te voorzien.

VII. Punctuele opmerkingen

- Artikel 6: De administratie formuleert een advies over de toekenning van de subsidie binnen de perken van de door het Vlaams Parlement goedgekeurde kredieten. De SARC pleit ervoor om positief beoordeelde projecten toch aan de minister te overhandigen, zelfs als de optelsom van alle beoordeelde projecten hoger is dan het beschikbare budget.
- Artikel 7: Hier is het wenselijk om te verduidelijken wat de overheadkosten en de kosten voor personeelsleden kunnen zijn om te vermijden dat hier discussie over ontstaat tijdens de beoordeling.
- Artikel 9 3°: Het is goed om te verduidelijken wanneer men de subsidies zou kunnen verliezen zodat organisaties niet onbedoeld in de fout gaan en zo subsidies verliezen.
- Artikel 12 §3: In het tweede punt kan men het woord “artistieke” verwijderen, aangezien niet alle output van een artistieke aard is.

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Bart Demuyt, voorzitter
Sigrid Bosmans, ondervoorzitter
Stijn De Cauwer, secretaris